

І. І. Чернега, аспірант Уманського ДАУ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

В даній статті проаналізований рівень заробітної плати працівників сільського господарства та запропоновано заходи для її підвищення.

В данной статье проанализированный уровень заработной платы работников сельского хозяйства и предложены меры для ее повышения.

Постановка проблеми. Основним показником соціально-економічного розвитку будь-якої країни є рівень життя її населення. Ефективність виробничої діяльності значною мірою залежить від того, як працівники ставляться до виконання своїх функцій реалізації мети, для якої цей процес здійснюється. В нашій країні основним джерелом доходів населення є заробітна плата.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На питання заробітної плати та необхідність підвищення її рівня звертали свою увагу такі вчені як І.В. Прокопа, І.Г. Кириленко, П.Т. Саблук, А.А. Соболевська, П.І. Гайдучкий та інші. Поряд з цим на сьогоднішній день існує проблема рівня заробітної плати в аграрному секторі.

Формування цілей статті. Праця є одним із основних факторів виробництва, а її оплата повинна забезпечити відтворення здатності до праці та якість життя на нормальному рівні й водночас спонукати працівника до оптимальних дій у межах своєї компетенції. В даний час величина заробітної плати в сільськогосподарських підприємствах є невтішною, що негативно впливає на аграрний сектор економіки. Необхідно, насамперед, забезпечити належний рівень оплати праці в сільському господарстві.

Виклад основного матеріалу. Заробітна плата – грошове вираження вартості й ціни товару «робоча сила» та частково результативності її функціонування. Вартість робочої сили, виражена у грошах, набуває форми

ціни робочої сили. Її речовим, матеріальним змістом є кількість життєвих благ, необхідних для відтворення робочої сили найманого робітника і членів його сім'ї.

В основі поведінки людини, а отже і ставлення її до праці, є мотиви. Ефективність праці залежить від мотивації робітників, тобто від ступеня їх зацікавленості в результатах діяльності. Оплата праці повинна забезпечити відтворення здатності до праці та якості життя на нормальному рівні й водночас спонукати працівника до оптимальних дій у межах своєї компетенції.

На даний час низький розмір оплати праці в аграрному секторі не дозволяє забезпечити навіть мінімальний рівень споживання. За даними статистичних органів мінімальний рівень споживання на 01.12.2005 року становить 525 грн., а середньомісячна заробітна плата працівників сільського господарства у 2005 році становила 414,97 грн. в Україні та 356,45 грн. у Вінницькій області (табл. 1).

Таблиця 1.

Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника

Регіони	2002 р.		2003 р.		2004 р.		2005	
	заробітна плата, грн.	у % до середнього рівня	заробітна плата, грн.	у % до середнього рівня	заробітна плата, грн.	у % до середнього рівня	заробітна плата, грн.	у % до середнього рівня
Вінницька область	156,99	88,3	184,39	87,8	261,63	88,7	356,45	85,9
Київська область	235,05	132,2	282,77	134,6	388,95	131,8	552,73	133,2
Черкаська область	173,14	97,4	203,72	97,0	318,01	107,8	458,07	110,4
Україна	177,82	100,0	210,10	100,0	295,12	100,0	414,97	100,0

Для того, щоб наблизити рівень оплати праці хоча б до рівня прожиткового мінімуму, необхідно збільшити валове виробництво сільськогосподарської продукції за рахунок доведення паритету цін на промислову та сільськогосподарську продукцію до оптимального рівня.

Зазначене позитивно позначиться на рівні оплати праці та ціні робочої сили на ринку праці.

Стимулююча функція заробітної плати сприймається як основна, оскільки вона безпосередньо сприяє досягненню мети. Стимулююча сила заробітної плати обумовлена ступенем залежності її величини від результатів праці в конкретних умовах діяльності, але на практиці така залежність не завжди може бути реалізованою сповна. Тому досить часто платять не за результати, а за кількість праці певної складності.

Низька оплата праці в аграрному секторі є найголовнішою причиною того, що люди не мають бажання працювати в даній галузі. Поряд з цим, в сільському господарстві за період 2002-2005 років спостерігається тенденція певного зростання рівня оплати праці, як і в інших галузях народного господарства. Однією з причин цього є те, що протягом зазначеного періоду відбувається поступове зниження видачі заробітної плати в натуральній формі (рис. 1).

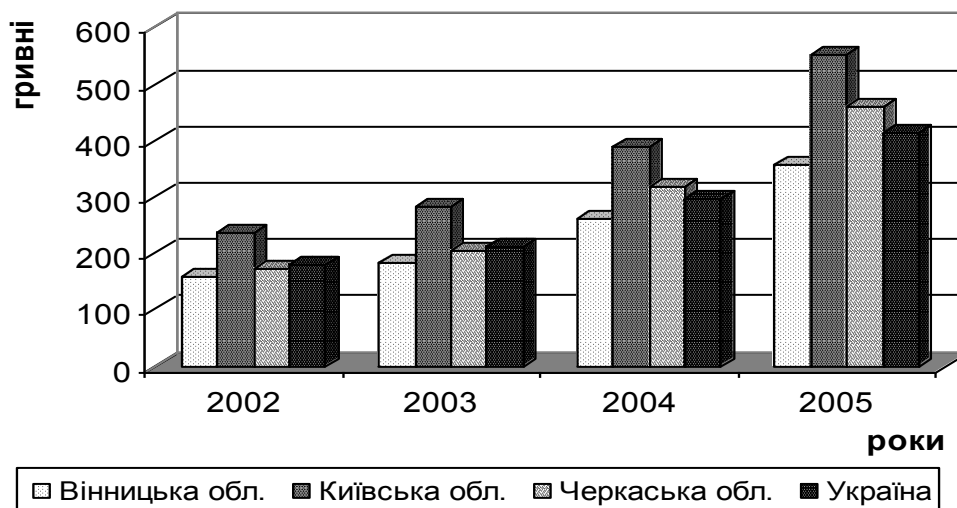

Рис. 1. Динаміка середньомісячної заробітної плати одного штатного працівника у 2002-2005 роках

При аналізі рівня заробітної плати в розрізі окремих регіонів спостерігаємо в Вінницькій області найнижчий рівень, причому протягом всіх останніх чотирьох років. Так, у 2005 році середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника Вінницької області становила 356,45 грн.,

що на 58,52 грн. менше, ніж в середньому по Україні. Порівняно з Черкаською та Київською областями ця різниця складає відповідно 101,62 грн. та 196,28 грн. в 2005 році.

Найбільш швидкими темпами рівень заробітної плати у Вінницькій області підвищився у 2004 році порівняно з 2003 роком – на 29,5%. В 2005 році заробітна плата порівняно з 2004 роком зросла на 26,6%. Найповільніше рівень заробітної плати зріс у 2003 році порівняно з 2002 роком – на 14,9%. Загалом же в Вінницькій області в період з 2002 по 2005 роки рівень заробітної плати в аграрному секторі економіки підвищився з 156,99 грн. до 356,45 грн., тобто в 2,27 рази.

Номінальна заробітна плата – це сума грошей, яку отримує працівник за продаж робочої сили та частково результатів її функціонування. Розміри номінальної заробітної плати не дають реального уявлення про життєвий рівень робітника, рівень його споживання.

Таблиця 2.

Темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати

Роки	у % до попереднього року	
	номінальна заробітна плата	реальна заробітна плата
1995	514,2	110,6
1996	171,4	96,6
1997	113,7	96,6
1998	107,2	96,2
1999	115,7	91,1
2000	129,6	99,1
2001	135,2	119,3
2002	121,0	118,2
2003	122,8	115,2
2004	127,5	123,8
2005	136,7	120,3

За даними ДКС У «Україна в цифрах у 2005 році» стор. 24

Реальна заробітна плата – це кількість споживчих вартостей (товарів і послуг), яку працівник може придбати за свій грошовий заробіток за певного

рівня цін після вирахування видатків. Рівень реальної заробітної плати залежить від номінальної заробітної плати; рівня цін на предмети споживання та послуги; податки, які сплачують працівники до бюджету і фондів соціального страхування (табл. 2).

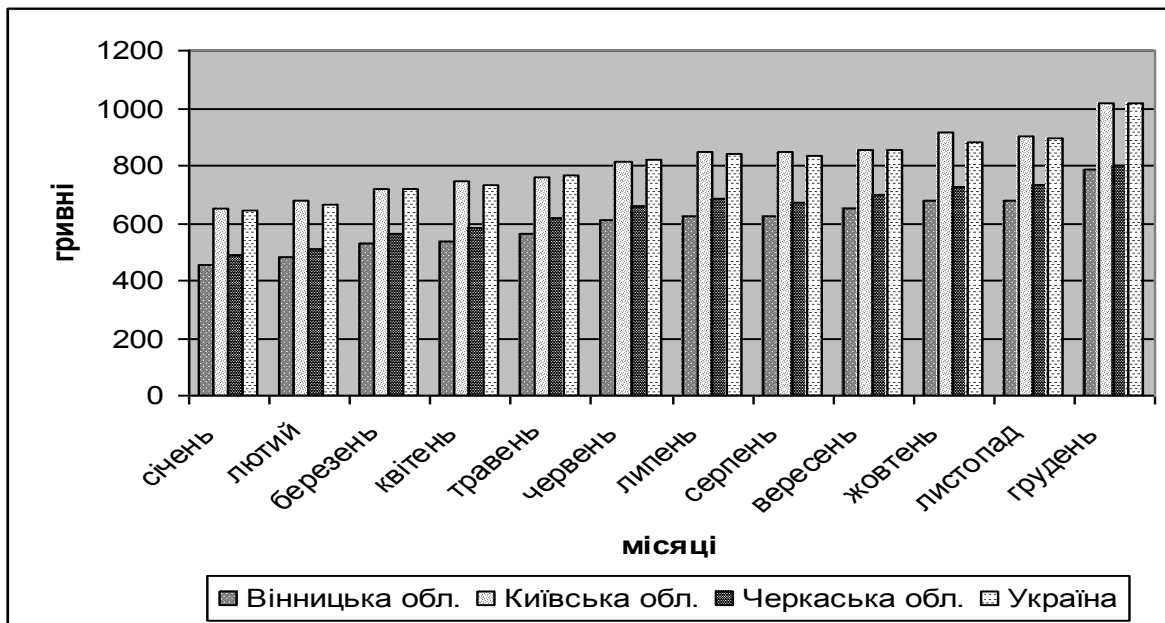

Рис. 2 Динаміка заробітної плати у розрахунку на одного штатного працівника сільського господарства у січні – грудні 2005 року

Аналізуючи динаміку заробітної плати протягом січня – грудня 2005 року, спостерігаємо чітку тенденцію зростання рівня заробітної плати по всіх областях. За період з січня-грудня 2005 року у Вінницькій області спостерігається найнижчий рівень оплати праці, порівняно з Черкаською, Київською областями та Україною в середньому. Так, в Вінницькій області заробітна плата у січні 2005 р. становила 456,4 грн., а в грудні цього ж року 786,71 грн., що складає підвищення її рівня на 330,31 грн. (рис. 2).

Висновки з даного дослідження і перспективи у даному напрямі. Отже, трудова діяльність в сільському господарстві на даний час не забезпечує навіть мінімального рівня матеріального достатку. Вона обмежує можливості зростання благополуччя сільськогосподарського працівника, не виступає в якості стимулу щодо розвитку здібностей, не приносить матеріального і морального задоволення. Хоча рівень заробітної плати в аграрному секторі постійно зростає, але він не

забезпечує матеріальний достаток селян на належному рівні. Таким чином, фактична вартість робочої сили, а також ціна, що платить роботодавець за виконувану роботу, через низький рівень не забезпечує відтворення. Для того, щоб підвищити рівень заробітної плати працівників аграрного сектору потрібно, на нашу думку, підвищити продуктивність праці, забезпечити збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, провести оцінку збиткових підприємств, визначати їх резерви для беззбиткової роботи, скоротити багаторівневу систему посередників-реалізаторів сільськогосподарської продукції.

Список використаних джерел.

1. Бабак Ю.Н., Богуненко А.П. // Роль зароботной платы в улучшении материального благосостояния работников села // Серія «Економічні науки» Збірник наукових праць №62/85.-Луганський НАУ, 2006. с. 23-26.
2. Доходи населення // Державний комітет статистики України 2005.
3. Економічна енциклопедія // Том 1 // К.: Видавництво «Академія». 2000. ст. 584-586.
4. Статистичний щорічник України за 2005 рік // Державний комітет статистики: Під ред. О.Г. Осауленка. – К.: Українська енциклопедія, 2006.